משנה · אחרונים · רש״ש · סדר זרעים

רש״ש על משנה דמאי

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש״ש על משנה דמאי

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשש-על-משנה-דמאי/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ג 5
משנה ד 5
פרק ב 6
משנה ב 6
משנה ד 6
משנה ה 6
פרק ג 6
משנה ב 6
משנה ו 6
פרק ד 7
משנה א 7
משנה ב 7
משנה ד 7
משנה ה 8
משנה ו 8
פרק ה 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ד 9
משנה ו 9
משנה ח 9
משנה ט 9
פרק ו 10
משנה ג 10
משנה ד 10
משנה ח 10
פרק ז 10
משנה ב 10
משנה ג 11

משנה ד 11
משנה ו 11
משנה ז 11

פרק א

משנה א

תוי"ט ד"ה והכסבר כו' וכן הם דברי הרמב"ם כו' וק"ק שלא הקדים למתני כסבר. ולי לק"מ משום דלא רצה התנא להפסיק בין פרי אילן. דכל הני (לבד כסבר) המה מיני אילן וכדמוכח פרק א' דכלאים. ולהירושלמי (כפי שהביא הר"ש) דכסבר נמי אינו אלא ביהודה. נראה ליישב גם הגי' שלפנינו. דשביהודה בא לומר דדוקא אם הם ביהודה פטורים אבל באו לגליל חייבים. משא"כ הכסבר שפטור בכ"מ מפני שניכר שהוא של יהודה עיין לקמן רפ"ב:

בתוס' ר"ע אות ח בד"ה ובחידושי ליבמות הקשיתי כו' א"כ עדיין יקשה על כל דמאי כו' דסמוך מיעוטא לחזקת טבל. ול"נ דאינה חזקת טבל ודאי כדאמרינן (פסחים ט' א') ואב"א כו' מעיקרא אימר לא טביל כו' ע"ש. והתוס' שכ' בר"פ בתרא דיבמות סד"ה מחוורתא ועוד דאיכא חזקה דטבל. י"ל דהיינו לשנוייא קמא דפסחים שם. אבל לפי האמת ל"פ אהדדי ותרווייהו שנויי איתנהו [מיהו לתירוצא דהואב"א בב"מ (פ"ח ב') דחיטין ושעורין לא בעו ראיית פני הבית וע"ש בפירש"י לכאורה ישאר קושייתו]:

משנה ג

בתוס' ר"ע (**אות י"ד**) **קשה לי** אמאי שייר תוספת בכורים דפטור מדמאי כדאיתא סוף מס' בכורים. ולענ"ד לולי דפסק כן הרמב"ם בפי"ג מהל' מעשר הי"ד. הייתי אומר שזהו דעת ר"ש שם לבד. וחכמים פליגי עליה וסתמא דהכא כוותייהו. שוב ראיתי בירושלמי שם תני ופטורה מן הודאי ומן הדמאי. והביאוהו שם הריבמ"צ והש"א. ואולי הרמב"ם לא פסקו דסובר דהברייתא פליגא על מתניתין דמשמעה דא"פ אלא מן הדמאי. אבל התימה על הגרע"א ז"ל איך לא הביאו. דבזה י"ל קושייתו דמתניתין דהכא בפלוגתא לא קמיירי:

משנה ד

ומברכין עליו. מהר"ש בפי' הראשון נראה דהכוונה דמברכין בהמ"ז על כוס יין של דמאי:

שם אם הקדים מע"ש לראשון אין בכך כלום. לענ"ד נל"פ דר"ל שא"צ להוציא מע"ר מהמע"ש שהפריש תחלה. (משא"כ בודאי דחייב כמו מעשר ראשון שהקדים לתרומה בכרי) והטעם הוא כמו של"ג על החלה לריו"ח בירושלמי שהביא הר"ש במשנה דלעיל כן ל"ג על מעשר שני:

פרק ב

משנה ב

ואת שהוא לוקח. עי' ברע"ב ובר"ש בשם הירושלמי. ול"י מדוע לא נפרש מה שהוא לוקח מע"ה מעשר דמאי:

משנה ד

בתוי"ט ד"ה הסיטונות כו' ולשון הר"ש הסיטונות דרכן לקנות פירות מרובין כו' דא"כ תרתי ביבש ל"ל ע"ש. ול"נ דמו"ת דתני הכוונה לומר דגם בעה"ב שקנה מע"ה ומוכר במדה גסה רשאי למכור וכחכמים דבב"מ (נ"ו) ויתכן דבעה"ב רגיל למכור במדה דקה עיין רש"י שם בד"ה בין כך. ולכן פליג שם ר"מ בבעה"ב. וזהו כוונתו ג"כ במשנה דלקמן וכמו שאכתוב שם בס"ד ופליג על מו"ת דתני הת"ק. וכן איתא בירושלמי להדיא דמו"ת לא אתיא כר"מ דאמר לא התירו אלא לסיטון בלבד:

משנה ה

את שדרכו כו'. לענ"ד נל"פ את שדרכו (ר"ל אדם שדרכו) להמדד (מבנין הפעיל) בגסה. כגון הסיטון ומדדו בדקה ר"ל שמכר עתה בדקה טפלה דקה לגסה ופטור. וכן תפרש את שדרכו להמדד בדקה (דר"ל כגון מוכרי תבואה) כו' ופליג על הת"ק וכמש"כ לעיל:

פרק ג

משנה ב

וראה טוען אחר יפה ממנו כו'. נראה דאשמעינן רבותא דאע"ג דלא נמלך לגמרי שלא לקנות ואילולי שראה טוען יפה ממנו היה קונה את הראשון אפ"ה כיון שלא זכה בו עדיין מותר להחזיר. ורישא רבותא קמ"ל דאע"פ דנמלך לגמרי שלא לקנות והוה כמו מקח טעות אפ"ה אסור להחזיר עד שיעשר:

[**בתוי"ט בד"ה שאינו מחוסר**. כי העי"ן והחי"ת ממוצא הגרון כו' נ"ב ועי' ביצה ל"ב א'. מאי חרניות אר"י ערניות. - מהגרמ"ש]:

משנה ו

בתוי"ט ד"ה אר"י כו' וכוותייהו סתם לנו התנא בספ"ד דבכורות. ובתור"ע כ"ע שאינו מובן. ובעיני פשוט דר"ל דלא מחלק שם בין מעשר לשביעית. ודלא כר"י דס"ל שם וכאן דשביעית חמורה ממעשר:

פרק ד

משנה א

בתור״ע (**אות ל״ה**) **הקשה עמ״ש הרמב״ם דבה״ש דמו״ש יוכל לאכול ממנו**. הא יכול להפריש עתה בבה״ש כדתנן ספ״ב דשבת. ועוד הקשה על מה שפסק בחבורו דאם שאלו ביו״ט ראשון אוכל ע״פ ביו״ט שני והוא מהירושלמי מפני שלא נראה לעשר בינתים. הרי יכול לעשר ביו״ט שני מטעם ס״ס לדעת המחבר ע״ש. ולי קשה אליבא דכ״ע דקיי״ל בעירובין (ל״ט ב׳) דבשני יו״ט ש״ג מתנה על הכלכלה ביו״ט א׳ ואוכלה בב׳ אפי׳ בטבל גמור. וגם לפי מה שהבין בשעה״מ בפ״ד מהלכות תרומות הי״ו בדעת התוס׳ יש תקנה אפילו בשבת ליתן עיניו בצד זה ולאכול בצד אחר. וע״כ צ״ל דס״ל להירושלמי דאף דיכול לעשר התירו מפני כבוד שבת ויו״ט. רק אם שאלו בחול לכ״ע אינו יכול לסמוך עליו אפי׳ בשבת. ומפני שהיה יכול לעשר בעוד שלא היה עליו כבוד שבת. ומה דאיתא בירושלמי וכן ברמב״ם של״נ לעשר בינתיים. הכוונה שלא נתחייב לעשר בינתיים מפני שלא הפסיק יום חול. ומהתימה על הרא״ש שכתב דלמ״ד מפני כבוד שבת אפילו שאלו בחול יאכל בשבת. דהא מסיק בירושלמי דזה לכ״ע לא מהני. ודע דמש״כ הרמב״ם דאפי׳ ה״ל פירות מאותו המין שרי. מסיים בירושלמי כיצד תאוב. ונ״פ דצ״ל היצר ברי״ש ור״ל שיצרו מתאוה לאכול הרבה ובפרט אם תאסר עליו דמים גנובים ימתקו:

משנה ב

אוכל עמו בשבת ראשונה כו׳ ובשבת שני׳ כו׳. נראה דשבת דהכא היינו שבוע. כמו ברפ״ח דנדרים שבת זו אסור בכל השבת ע״ש ודכוותיה טובא. ובזה לא נצטרך למש״כ התוי״ט בד״ה לא יאכל:

משנה ד

ברע״ב ד״ה מי שקרא שם לת״מ של דמאי כו׳ אבל ת״מ של ודאי אין כו׳ אלא הוא נותן מעשר ללוי כו׳. כ״כ הר״ש וקשה דהא לקמן פ״ה מ״ב סתם לן תנא כאאב״ג שיש לבעה״ב רשות להפריש גם ת״מ כמ״ש הר״ש שם. והנ״ל לומר דאף שיש לו רשות להפרישו ולא הוי כתורם את שאינו שלו מ״מ הטוה״נ לא שייכא ליה. וחייב לתתה אח״כ ללוי והוא יתננה לכל מי שירצה. אבל כיון דיליף לה מדאיתקש לתרומה גדולה משמע דלגמרי אקשינהו. וכ״כ הרמב״ם בפ״ג מה״ת הי״ב ויש לישראל להפריש אותה וליתנה לכהן. ומ״ש בתור״ע דמכאן סתירה לדעת הטור דת״מ של דמאי מוכרה לכהן דא״כ אמאי צריך להודיעם. אין כאן סתירה. חדא די״ל דהטעם כמ״ש הר״ש שמא אינו טהור. שנית די״ל

דהטעם משום גניבת דעת דהוא יסבור שהם חולין דדמיו יקרים משל תרומה. ולא גרע מכל הני דאיתא בחולין (צ"ד) דאסור משום גנ"ד. ולכאורה מרישא סתירה דאמאי אסור ליתנה לכהן כיון דאינה מת"כ. אבל גם דא לא תברא דמתנה בעלמא ג"כ אסור בשבת ויו"ט עמ"א סי' ש"ו סקט"ו. אמנם לצורך שבת מותר כמ"ש המ"א שם. והכא משמע דאפילו לצורך אכילה אסור:

משנה ה

בתוי"ט ד"ה קח לי ממי שהוא נאמן. פירש הרמב"ם וז"ל איש נאמן על טו"ט כו' ומיהו קשה דטומאה מאי שייכא הכא. ולעיל בסמוך כ' דמכילתין לענין מעשרות וטומאה איירי וכן לעיל פ"ב מ"ג ולקמן פ"ו מ"ו ומ"ט:

משנה ו

[**בתוי"ט בד"ה הרי זה נאמן ועד אחד נאמן כו**' נ"ב הגר"א בשנות אליהו הגיה שצ"ל בירושלמי ועם הארץ נאמן וצ"ע. - מהגרמ"ש]:

פרק ה

משנה א

ברע"ב ד"ה והשאר חלה א' ממ"ח. כן פי' הר"ש ועי' בתו"ח. והגרע"א תירץ כיון דהנחתום לקח מע"ה דהכל בחזקת טומאה כו'. ולא מחוור דמשכחת לה שאמר שעדיין לא הוכשרו דנאמן. ול"נ כיון דחיוב חלה חל בגלגול העסה ואז היתה ברשות הנחתום. א"כ לא נתחייבה רק א' ממ"ח. וכ"ש אם נאמר דמתנות של"ה כמו שהורמו דמו. עי' ספ"ב דקדושין:

שם בתוי"ט ד"ה בצפונו או בדרומו נדחק בהא דמקדים צפון לדרום. והוא לל"צ כי גם במקרא מצינו צפונה ונגבה (בראשית י"ג) צפון וימין (תהלים פ"ט):

משנה ב

ומאה חולין שיש כאן ה"ז בצד זה מעשר. ק"ל הרי כבר קבע לו מקום באמרו תחלה אחד ממאה כו' ה"ז בצד זה חולין והיה די לו עתה שיאמר ומאה חולין ה"ז מעשר. ומש"כ הר"ש דיכול להיות בתורת עין יפה דשרי לאאב"ג. התוס' דבכורות (נ"ח ב') ד"ה כשם כ' דדוקא הלוי עצמו שרי או מצוה לעשות בע"י אבל הבעה"ב אין לו לעשות כן. והכריחו זה מגמרא דגיטין:

משנה ד

ברע"ב ד"ה מנפול. קונה מן פלטרין הרבה כו' וכ"ה בר"ש. ותמוה כיון דמנפול קונה יותר בכמות מן הפלטר. מדוע לא יקנה מיד הראשון דהיינו מן הנחתום. ולכן נראה דט"ס נפל בר"ש וצ"ל קונה מן הנחתומין. ותמיה אנכי על המל"מ והגרע"א שפלפלו הרבה בדבריו ולא הרגישו בזה:

משנה ו

בתוי"ט ד"ה הסיטון כו' ומ"ש הר"ב ומוכר לאחרים כו' מסיים הר"ש דשרי למכור כו'. לכאורה לא היה צריך לזה. דע"כ מתני' איירי בסיטון ע"ה מדאיצטריך לאשמעינן דנאמן לומר כו':

משנה ח

בתו"ח בסופו. וא"כ אפילו הטבל מועט מותר. משמע וכ"ש בשהטבל מרובה. ותמוה דהא הוה מהפטור על החיוב דלקוח פטור מה"ת. וא"ל דגם המעורב היה לקוח. א"כ כשהטבל מועט הוי תרי דרבנן. ואולי כוונתו דאם הטבל מרובה לוקח משלא נגמרו ויוגמרו בידו דחייב מה"ת:

משנה ט

משל ישראל על של נכרים. ע"כ מיירי שהישראל הודיע ללוקח (דלישנא דמתניתין משמע דבלוקח משני המקומות איירי וקאי אמשנה דלעיל. דאל"כ הל"ל משל עצמו) שהוא טבל. וא"כ אפשר דנכרים ג"כ בכה"ג איירי שהודיעוהו. אבל משל נכרים עש"כ איירי בסתמא. ובזה לא נצטרך למ"ש התוי"ט בד"ה ר"א **בתוס'** ר"ע הניח בצע"ג פירש"י בגיטין (כ"ה) מש"כ וכותים גירי אמת הן. הא ר"מ ור"י ס"ל במנחות (ס"ו ב') דאפי' לעובדי כוכבים אין קנין בא"י. ור' יוסי ור"ש הא ס"ל דגירי אריות הן כו' ע"ש. ואנכי תמה על כ"ת דהא התוס' במנחות שם הביאו מגמרא דע"ז (כ"א) דר"מ ס"ל יש קנין (ואף דרש"י עצמו פי' שם דקסברי אין קנין. אשכחן בכ"ד דרש"י מחליף פירושו ממקום למקום) וכן לר"י אמרי' בב"מ (ק"א) דס"ל י"ק. ור' יוסי ור"ש א"ל דס"ל אין קנין. אולם ק"ק דבע"ז שם אמרינן גם לר' יוסי דשדות אית בהו תרתי. אך גם התוס' במנחות שם כ' דלר' יוסי אין קנין:

פרק ו

משנה ג

ר"א אומר אף המעשרות שלהן. הן זה ודאי דכוונת ר"א מעשר ממש כהועוד שבתוי"ט מדקאמר אף. ולישנא דשלהן משמע דקאי גם אכהן. והוא דאף דע"כ ר"א דהכא ס"ל כר"ע ביבמות (פ"ו) מדקתני הכא לוי עי' תוס' שם ד"ה מר מ"מ אף לדעתו בתר דקנסינהו עזרא ניתן אף לכהנים. ואף למ"ד שם קנסא לעניים סתם מקבל הוא עני. ובפרט לפסק הרמב"ם בפ"א מהל' מעשר הל"ד וכפי מה שבארו הכ"מ שם דמשמע דאף לכהנים עשירים נותנים. ופי' הרמב"ם (והרע"ב אחריו) דדוקא אם הוא לוי המעשר שלו. תמוה מאד. ועוד נ"ל דלר"א אף מע"ש שלהן. מדקאמר מעשרות בל"ר. עי' ר"ה (י"ב) תד"ה אחד [ובתוי"ט פ"ט דתרומות מ"ג]. והטעם דכהן ולוי רגילים יותר לעלות לירושלים במשמרתם. וכ"מ בשנ"א שכ' בפה"ק אפילו מעשר שהישראל יכול לאכלו כשפודהו. ולשון פדיון אינו נופל אלא במ"ש. אך יותר הל"ל אף שהישראל יכול לעלות ולאכלו בירושלים כלישנא דחכמים במ"ד:

משנה ד

ר"י אומר הקרתני כו'. מע"ש של ירושלמי. וכ' בשנ"א בפי' הקצר סבר כר"א. ותמוה דבבעלים אפילו רבנן מודו ברישא:

משנה ח

ברע"ב ד"ה טול אתה כו' הכא מיירי שחלקו שדה בקמותיה כו' וכ"ה בר"ש ואפ"ה בסיפא אסור. דאפילו במחובר אסור למכור משבאו לעונת המעשרות כדאיתא בפ"ה דמעשרות מ"ג. ור"ש פליג שם בירושלמי:

פרק ז

משנה ב

ברע"ב ד"ה אומר כו' בירושלמי פריך אם באומר מעכשיו כו' ואם באומר לכשאשתה הא לא הוי תרומה אלא לאחר ששתה ועיין בר"ש. ול"ד במחכ"ת דכיון דבשעת חלות התרומה אין הדבר (שעליו נעשה תרומה) בעולם לא יחול כלל שם תרומה עיין בפ"ד דטבו"י מ"ד ובפירושו שם:

שם בתוי"ט ד"ה ומע"ש בפיו. בכוס לא שייך כו'. ובתוספתא איתא גם בכוס בצפון או בדרום:

משנה ג

ר' יוסי א' כו' שהוא תנאי ב"ד. בלשון הזה אמר ר' יוסי בזבחים ספ"ד ובסוף מס' טבו"י:

משנה ד

ברע"ב ד"ה ומיחל ושותה. וזה שנשאר בשולי הכוס הוי כאלו הופרש מתחלה (ובפירוש הרמב"ם. והדבר הנשאר כאלו הופרש מתחלה) ול"ד דהכא מתקן כל הנוד כדפי' בעצמו לעיל:

בתו"ח בד"ה הר"ב הלוקח יין כו' וכ"כ הר"ש וקשה במשנה ה' דאיירי מבעוד יום. ולענ"ד ה"נ דלא תני כן רק בדמאי משום דאין בו חומש לכן היה דרך לפדותו מפני משוי הדרך. אבל בודאי דצריך להוסיף חומש לא פסיקא ליה דשמא לא ירצה לפדותו אלא יעלהו לירושלים:

משנה ו

בתוי"ט ד"ה הראשונה מעושרת. וכתב הר"ב דעל השניה הוי מפטור עה"ח כו'. אפ"ה ל"ת מספ"ה דאי הפריש מפטור עה"ח תרומתו תרומה כו' במחכ"ת ל"ד בכאן. דע"כ ל"א שם ת"ת אלא מדמאי על הודאי או מעציץ שא"נ דעכ"פ מחוייבין מדרבנן ואיכא חששא דלא לזלזלי בתרומה. אבל מפטור גמור משמע בפ"א דתרומות דא"ת כלל. [ול"ד להא דמפריש חלתו קמח דאסורה לזרים (פ"ב דחלה מ"ה) משום דדמי קצת למפריש תרומה בשבלים דתרומתו תרומה מדאורייתא (ספ"א דתרומות) דנפ"ל מקרא כמ"ש הר"ש שם וגזרו הא אטו הא. וגם שם אינו אלא חומרא בעלמא כיון שכבר באה ליד כהן כמש"כ הרע"ב שם]. וגם מצינו שם בפ"ב מ"ב לישנא דל"ע כלום. ואפ"ה ס"ל לרנב"א (דהלכה כוותיה) ביבמות דתרומה מיהא הוה כאשר הביא בעצמו שם:

משנה ז

בתוי"ט ד"ה חולין מתוקנים פי' הרמב"ם שהטבל כשיוציאו ממנו ת"ג ות"מ יהיה אז נקרא חולין וכו' ויש ראיה וכו' מדלעיל מ"ב פ"ה. הן התם לא הוציא עדיין אפילו ת"ג אלא שעתה מפרישה. ות"מ עתיד לאמר בסוף ועליו גופה. אלא כלפי שר"ל והשאר תרומה קורא לה חולין אף שעתה היא טבל גמור עדיין: